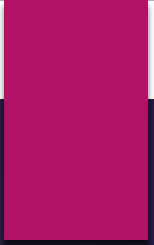

Czas na ostatnie przygotowania...

PODSTAWY KOMUNIKACJI ALTERNATYWNEJ

ALEKSANDRA SKIRGIEŁŁO

PYTANIE NA
POCZĄTEK: Czy
korzystają Państwo
z AAC w swojej
pracy? Jeśli tak, to
jakiej metody
uzywacie?

Ćwiczenie na początek

Wyobraź sobie, że:

- ▶ Jesteś na urodzinach bliskiej osoby (krewnej, przyjaciółki...)
- ▶ Jest tu wiele osób, z którymi się lubisz, są Ci bliskie
- ▶ Niektórych osób od dawna nie widziałaś/nie widziałeś
- ▶ Zapowiada się długi, bardzo sympatyczny wieczór
- ▶ Jednakże...

Jak się w tej sytuacji czujesz?

Co możesz
zrobić? Jak
spędzasz
ten czas?

DOŚWIADCZENIE
BYCIA W OBCYM
KRAJU, BEZ
ZNAJOMOŚCI
JĘZYKA?

„SMAK”
SAMOTNOŚCI
I NIEZROZUMIENIA –
prosta
konsekwencja
braku komunikacji

DOŚWIADCZENIE FRUSTRACJI – „CHCĘ CI COŚ WAŻNEGO POWIEDZIEĆ I NIE MOGĘ”

PRZYKŁAD NIEMÓWIĄCEJ DZIEWCZYNKI W
ŻAŁOBIE, KTÓRA NIE POTRAFIŁA WYRAZIĆ TEGO,
CO CZUŁA.

FRUSTRACJA, KTÓRA PRZECHODZI W ZŁOŚĆ I AGRESJĘ

Każde dziecko przechodzi etap złości z powodu nieumiejętności wyrażenia tego, co chciałoby nam przekazać.

WRESZCIE
FRUSTRACJA I ZŁOŚĆ,
KTÓRE PRZECHODZĄ
W ZNIECHĘCENIE I
APATIĘ...

CZŁOWIEK JEST ISTOTĄ SPOŁECZNĄ

ŻEBY NAWIĄZAĆ RELACJE
POTRZEBNA MU JEST
UMIEJĘTNOŚĆ KOMUNIKACJI

KOMUNIKACJA = KLUCZOWA KOMPETENCJA

„Mogę nie chodzić, mogę nie widzieć, mogę nie mówić, ale **nie jestem w stanie żyć bez komunikacji**”

W pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością sprzężoną, nie mówiącym, nie chodzącym czy nie widzącym najbardziej skupiamy się nad KOMUNIKACJĄ. Jest to najważniejsza jego umiejętność!!!

DLACZEGO TAK WAŻNA JEST KOMUNIKACJA?

- ▶ Komunikacja pozwala wyrazić emocje i wskazać potrzeby – jest podstawą przetrwania
- ▶ Komunikacja jest również podstawą rozwoju. Uczenie się ma zawsze kontekst społeczny (uczymy się od siebie wzajemnie). W wypadku braku komunikacji dziecko zwykle w działaniu społecznym uczestniczy w sposób marginalny lub wcale.
- ▶ Bez komunikacji nie ma więzi i znajomości drugiej osoby (przykład rodziców, którzy „odkryli”, że ich dziecko niepełnosprawne dziecko jest zupełnie inne niż sądzili, gdy zaczęło się komunikować)

KOMUNIKACJA
a IQ, czyli jak
miałby się nasz
mózg na
bezludnej
wyspie?

BŁĄD W TESTACH IQ OBKOKRAJOWCÓW a KOMUNIKACJA

(USA, pocz. XX w.)

WSZELKIE ZŁOŻONE AKTYWNOŚCI INTELEKTUALNE ZWIĄZANE SĄ Z KONTEKSTEM SPOŁECZNYM (STYMULUJĄCYM NASZ MÓZG DO DZIAŁANIA), ZNAJOMOŚĆ KONTEKSTU SPOŁ. ZAŚ ZALEŻY W DUŻEJ MIERZE OD ZNAJOMOŚCI MOWY I KOMUNIKACJI DANEJ SPOŁECZNOŚCI

MOWY UCZYMY SIĘ WYŁĄCZNIE W KONTEKŚCIE SPOŁECZNYM! (PRZYKŁAD BADAŃ DOT. DZIECI RODZICÓW GŁUCHONIEMYCH, KTÓRE OGLĄDAŁY TV)

CZYM JEST KOMUNIKACJA ALTERNATYWNA (AAC)?

„AAC to ogół metod, które są stosowane do wspierania komunikacji osób mających trudności w werbalnym porozumiewaniu się. Metody te umożliwiają takim osobom wyrażanie swoich potrzeb, preferencji, myśli, opinii, a w konsekwencji pomagają w nawiązywaniu relacji z innymi osobami.

AAC wspiera budowanie tożsamości osoby niemówiącej, pozwala jej stać się autonomiczną jednostką, a tym samym daje niezależność i poczucie wpływu na swoje życie.

Nauka porozumiewania się jest najistotniejszym ze wszystkich oddziaływań terapeutycznych podejmowanych wobec osób niemówiących.”
(źródło: <http://www.centrumincorpore.pl/oferta-incorpore/43-oferta/340-komunikacja-wspomagajaca-i-alternatywna-aac>)

AAC to jednoczesne ćwiczenia

- ▶ Mowy
- ▶ Komunikacji
- ▶ Języka

Nie jest prawdą, że dziecko prowadzone metodami AAC zniechęca się do mówienia. Jest to po prostu swego rodzaju „proteza”, nakładana na niesprawną kończynę, którą jednak chętnie odrzucimy, gdy tylko ta niesprawną dotąd kończyną zacznie działać sprawnie.

MOWA RODZI SIĘ Z KOMUNIKACJI

JEŚLI NAUCZĘ SIĘ KOMUNIKOWAĆ (POZNAM „SMAK”
KOMUNIKACJI), CHĘTNIEJ TEŻ MÓWIĘ!

DLA KOGO JEST KOMUNIKACJA ALTERNATYWNA I WSPOMAGAJĄCA?

Każdej osoby, która ma trudności w porozumieniu werbalnym (wybiórczy/całkowity brak mowy adekwatnej do wieku), a jest w okresie, w którym już powinna porozumiewać się co najmniej prostymi komunikatami werbalnymi.

KOMUNIKACJĘ ALTERNATYWNA
I WSPOMAGAJĄCĄ MOŻEMY
TAKŻE WYKORZYSTAĆ Z
DZIEĆMI, KTÓRE JUŻ MÓWIA,

ale mają trudności z poprawnym
użyciem mowy bądź przyswojeniem
komunikatu werbalnego, tak jak np.
autyści.

AAC DLA KAŻDEGO

NIE MA KRYTERÓW „MINIMUM”, KTÓRE MUSI SPEŁNIĆ OSOBA UCZONA TAKIEJ KOMUNIKACJI. WAŻNE JEST JEDNAK, BY MIAŁA UKSZTAŁTOWANE **FUNDAMENTALNE PRZEDWERBALNE UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKACYJNE**. Jeśli np. nie posiada umiejętności wskazywania (gestem, wzrokiem), zaczynamy od ćwiczenia tejże umiejętności.

PRZEDWERBALNE UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKACYJNE

Reagowanie na sygnały komunikacji (dźwięki mowy, dotyk, gest)

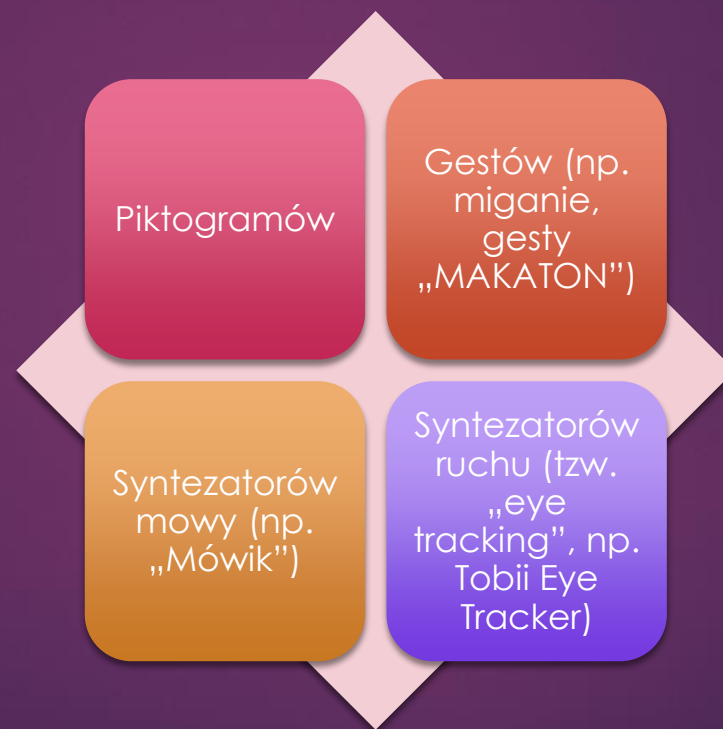

Próby komunikacji (płacz, gestem, mimiką – np. uśmiech)

Zwracanie uwagi na obiekt (wskazywanie mimiką, gestem, oczami)

DO KOMUNIKACJI ALTERNATYWNEJ UŻYWAMY

PIKTOGRAMY

- ▶ Harmonogramy dnia, czynności
- ▶ „Podpisywanie” ważnych miejsc
- ▶ Książki i tablice komunikacyjne

WPROWADZONE PIKTOGRAMY UŻYWAMY WSZĘDZIE, GDZIE TO TYLKO MOŻLIWE

DOM

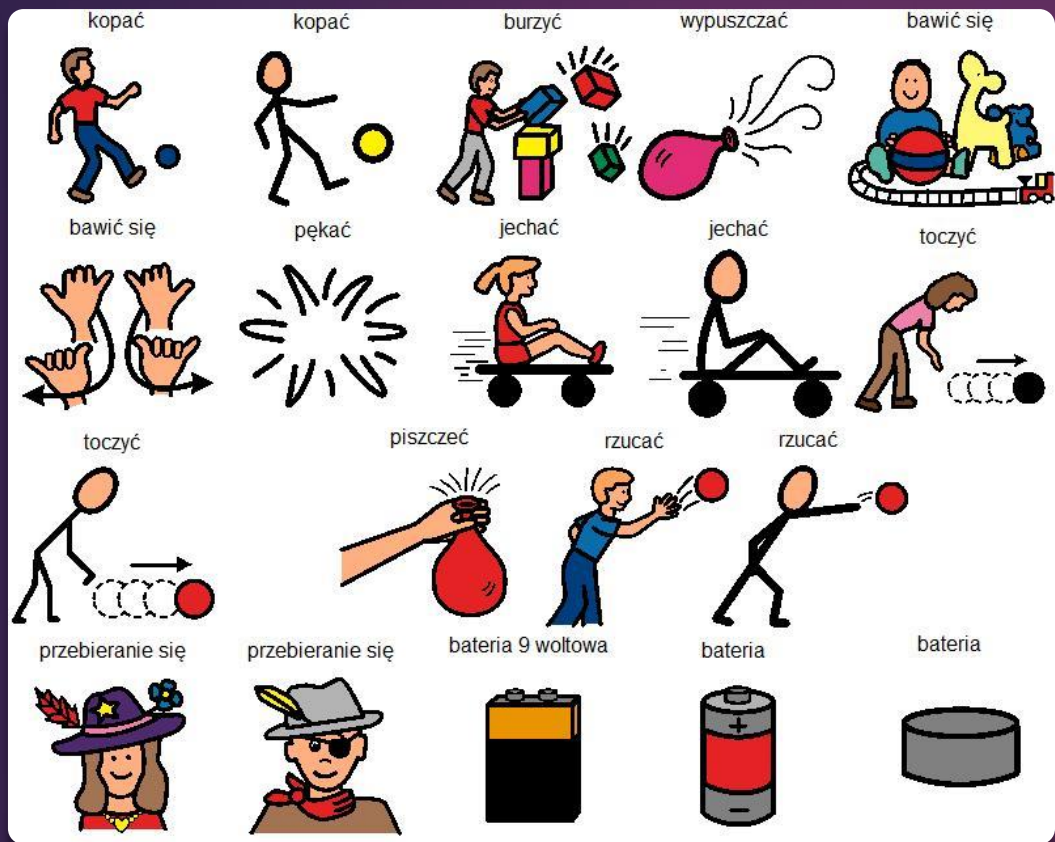
PRZEDSZKOLE/SZKOŁA

TERAPIA

WYJŚCIA DO SKLEPU,
KINA, RESTAURACJI

ZACZYNAJEMY OD
RZECZY
ATRAKCYJNYCH,
PROSTYCH I
PRZYDATNYCH
(3 kryteria doboru)

KOLEJNOŚĆ WPROWADZANIA FORMY PIKTGRAMU U MŁODSZYCH/NIEPEŁNOSPRA- WNYCH INTELEKTUALNIE

- ▶ Rzecz 3D (miniatura rzeczy lub rzecz naturalnej wielkości) i jej odpowiednik na zdjęciu
- ▶ Zdjęcie i jego odpowiednik na piktogramie
- ▶ Piktogram i jego odpowiednik słowny (zapisany literami)

KLASYFIKOWANIE jako podstawowa umiejętność towarzysząca

- ▶ Kolor
- ▶ Kształt
- ▶ Wielkość
- ▶ Rodzaj

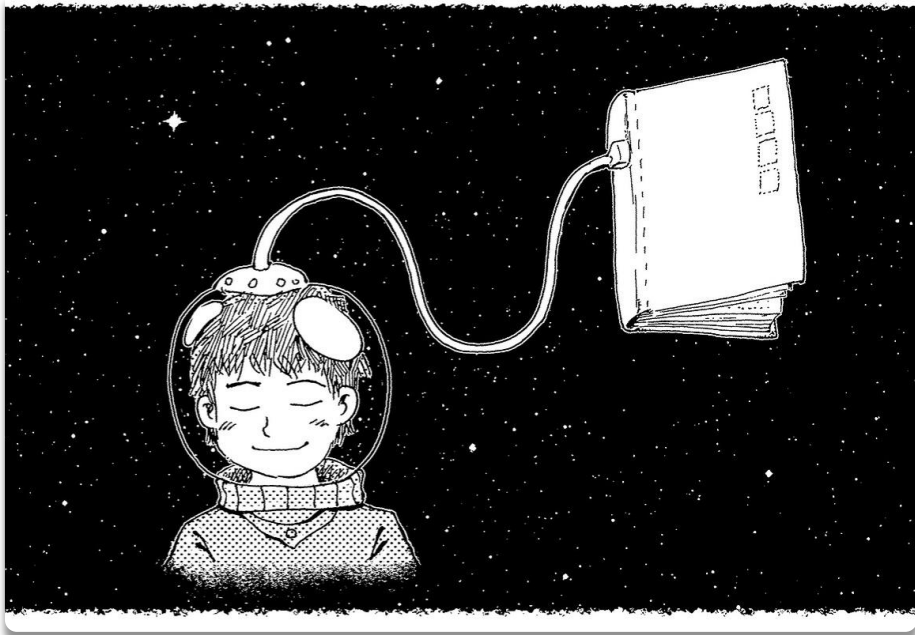
(patrz: materiały „Metody Krakowskiej” czy „Mozaika” firmy Epideixis)

NIEZBĘDNA JEST
TEŻ
PRZYNAJMNIJ
MINIMALNA
SPRAWNOŚĆ
MOTORYKI
MAŁEJ

UMIEJĘTNOŚĆ
WSKAZYWANIA I CHWYTANIA

KSIAŻKA KOMUNIKACYJNA

- ▶ Bardzo indywidualny element (kształtowania latami „proteza” dla konkretnej osoby)
- ▶ Nie muszą się w niej znajdować tylko piktogramy stworzone w „BoardMakerze” (programie do budowania tablic komunikacyjnych w oparciu o symbole PCS) – mogą to być także zdjęcia, rysunki, grafiki samodzielnie wykonane np. przez rodziców
- ▶ Ważne, by dziecko miało do niej pozytywny, ciepły stosunek – wtedy chętniej będzie z niej korzystało

ZDJĘCIA RODZINY JAKO PIERWSZE W KSIĄŻCE KOMUNIKACYJNEJ

OSOBNO MAMA, TATA, BABCIA, DZIADEK,
SIOSTRA ITD...

bałwan

stać

obok

drzewo

nad

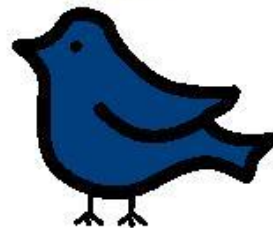
dom

latać

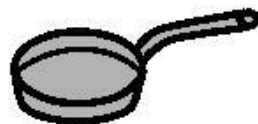
ptak

na

patelnia

leżeć

ryba

BUDOWANIE ZDAŃ
NA PODSTAWIE
PIKTOGRAMÓW Z
KSIĄŻKI
KOMUNIKACYJNEJ

JAK STOWRZYĆ DOBRA KSIĄŻKĘ KOMUNIKACYJNĄ

- ▶ Podziel kolorami książkę na działy. Obrazki symbolizujące poszczególne działy umieść na pierwszej stronie
- ▶ Wyposaż książkę w zakładki
- ▶ Działy uporządkuj zgodnie z najczęściej używanymi przez dziecko obrazkami (to przyspieszy proces komunikacji)
- ▶ Na pierwszej stronie umieść także ważne spójniki (*i, ale, lub, oraz, a także tak i nie*)
- ▶ Pamiętaj, by wprowadzać kolejne słowa w tempie adekwatnym do możliwości dziecka!
- ▶ Zacznij od rzeczy prostych, łatwych i ciekawych (np. „zabawa”, „nauka” oraz „odpoczynek” w czynnościach oraz zdjęcia ulubionych zabawek dziecka na stronie z zabawkami) – i to może być cała książka komunikacyjna na początek! 😊
- ▶ Wielkość obrazków dostosuj do możliwości ruchowych dziecka
- ▶ Nie bój się porażki. Czasem warto zacząć od początku, ale tak, by książka rzeczywiście była funkcjonalna dla danego dziecka. Pamiętaj, że każde dziecko pracujące metodą AAC ma swoje indywidualne potrzeby, które poznasz niekiedy metodą prób i błędów.

UŻYCZMY IM GŁOSU!

Dzięki możliwości odtworzenia nagranej mowy osoby, które mają znaczące fizjologiczne ograniczenia w produkcji mowy mogą się z nami porozumiewać za pomocą... cudzego głosu 😊

„Step by Step” – najprostszy syntezator mowy

(źródło:

<http://sklep.altix.pl/pl/little-step-by-step-z-poziomami>

„Dzień
dobry,
nazywam
się Adam!”
😊

„Step by
step”
podwójny
(np.
komunikat
„tak” i „nie”)

(źródło: <http://sklep.altix.pl/pl/little-step-by-step-z-poziomami>)

„Go talk”

- ▶ Od 4 do wielu komunikatów na jednej tablicy
- ▶ Wymagana odpowiednia precyzja dłoni i palców

(źródło zdjęcia: https://www.arante.pl/go-talk-4.html?gclid=CjwKCAjwusrfBRBmEiwAGBPgE8REu-pnw8tLR4jSFwKNcL1n9pTQVyjXvBwjPpAVDa5GsqXyPGzXHRoCyRUQAvD_BwE)

„Mówik” - program na tablet, stworzony w oparciu o symbole PCS

„Program Mówik przeznaczony jest dla osób mających problemy z mówieniem. Polecany jest osobom po wylewach, wypadkach, guzach mózgu, jak również dzieciom i młodzieży z autyzmem, mózgowym porażeniem, zespołem Downa oraz innymi schorzeniami, które mają wpływ na narząd mowy. **Program działa na urządzeniach z systemem Android posiadających ekran dotykowy.**”

(ŹRÓDŁO: https://www.arante.pl/mowik.html?gclid=CjwKCAjwusrfBRBmEiwAGBPgEyK3ps29vVLWofltYx-Y6p13l5qxEJ9hK89juGe6DLygHHglZpiJExoC22YQAvD_BwE)

JAK DZIAŁA „MÓWIK” W PRAKTYCE

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=hjCNVwp7ZAg>
- ▶ Jest to rodzaj elektronicznej „książki komunikacyjnej”

(źródło zdjęcia: <https://www.zakatekmaksa.pl/category/mowik-pro/>)

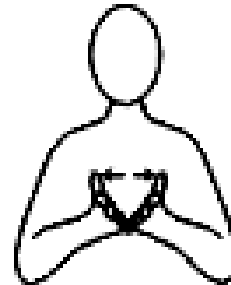
iść

myć

spać

książka

kot

GESTY „MAKATON”

(źródło: <http://poradnik-logopedyczny.pl/komunikacja-alternatywna/komunikacja-alternatywna/241/makaton.html>)

zob. też: <https://www.youtube.com/watch?v=IL1iomHoJ9o>

Żeby używać gestów...

...potrzebna jest odpowiednia sprawność motoryki małej
(możliwość wykonywania złożonych ruchów)

Dzieci mniej sprawne możemy nauczyć kilku
podstawowych gestów, np. „jeść”.

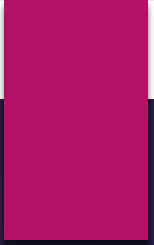
Gest + słowo +
mimika
(nieodłączna
triada efektywnej
komunikacji AAC)

Zarówno kierowane do
dziecka gesty, jak i
piktogramy, łączymy
zawsze ze słowem i
odpowiednią mimiką.

Z WYMIENIONYCH
METOD DOBIERAMY TĘ,
KTÓRA JEST
NAJADEKWATNIEJSZA
DO MOŻLIWOSCI I
POTRZEB DZIECKA

MOŻEMY KORZYSTAĆ Z KILKU
METOD JEDNOCZEŚNIE (NP.
I PIKTOGRAMÓW, I GESTÓW)

CELEM JEST TO, BY DZIECKO JAK NAJPEŁNIEJ MOGŁO
ZREALIZOWAĆ SWOJE POTRZEBY KOMUNIKACYJNE

NIE KAŻDE DZIECKO JEDNAK MA NA TYLE ROZWINIĘTĄ MOTORYKĘ MAŁĄ

żeby móc korzystać z „Mówika” czy nawet piktogramów (z tymi ostatnimi jest najłatwiej – ich wielkość każdorazowo możemy dostosować do możliwości dziecka).

Co z dziećmi i osobami np. starszymi po wylewie, które są unieruchomione?

Zostaje jeszcze zwykle wzrok i mimika twarzy, m.in. uśmiech.

Jak go wykorzystujemy?

WSKAZYWANIE OBRAZKÓW I LITER ZA POMOCA WZROKU

Wykorzystujemy kierunek „lewo-prawo” oraz „górną-dół” dla wzroku oraz uśmiech jako aprobatę, potwierdzenie właściwego wyboru – tak można „przewertować” np. cały alfabet, rozpisany na danej kartce lub kilku kartach lub bardziej złożoną książkę komunikacyjną, lub znaleźć na mapie miejsce, w które dana osoba chciałaby pójść.

Eye Trucker

Nowoczesny sposób na komunikację bez słów i gestów.

Dodatkowa możliwość rozrywki, atrakcji dla osoby „unieruchomionej” fizycznie.

Cechy terapeuty AAC

- ▶ Zdolność do szybkiego i trafnego odczytywania komunikatów niewerbalnych
- ▶ optymizm
- ▶ Zdolność do kreatywnego, niestandardowego myślenia
- ▶ Cierpliwość (AAC to nie tylko radość „użyczenia głosu” osobie niemówiącej, to także wielogodzinne zmagania w celu uzyskania zainteresowania, uwagi wychowanka i utrwalenia wraz z nim prostych umiejętności)
- ▶ Gotowość do korekty wielogodzinnych działań (wyrzucenia wszystkiego do kosza i zaczęcia od nowa)

Dziękuję za uwagę 😊